

Viorica
RĂDUȚĂ

Fiction-Ltd

Orașul închis

roman

POLIROM
2017

Cuprins

1.	Nu se termină lumea la Nifon, începe filmul	7
2.	Zi de septembrie 1961	16
3.	Memento	21
4.	Fugă în duh și fața babei Lina	25
5.	Seara vine curând	28
6.	Lumea vorbea și atunci/ Nu vorbea nimeni	33
7.	Se doarme și în moarte?	39
8.	Duh din oase și vânt	41
9.	Pământul și apa Râmnicului	42
10.	Tăcerea intră pe ușa Consiliului Popular, fost Palat Administrativ	51
11.	Mihăiță a văzut moartea fiindcă nu dorm sfinții în biserică	57
12.	Încă nu-i pusese Dumnezeu cocoașă pe spate	60
13.	O clipă cât ilustrata unei înserări	63
14.	Despre ce mărturisește pisania Peatrei la Cuvioasa	67
15.	Moarte cu gard pe Strada Progresului	69
16.	Un calup de drum, gâlceava	73
17.	Transcriere în caiet	80
18.	Mihăiță cu el însuși, început de film retro	85
19.	Ziua în sarafanul albastru	95
20.	Zile și zile în piatră	101
21.	Portrete din anii '70	108
22.	<i>Fiul Câmpului</i> și apa Râmnicului	114
23.	Salcâmi	116
24.	Bucăți din Centru și un balcon din fier forjat	119
25.	Secretara ține amintirile legate	123

26. Sfinții nu dorm în <i>sudemetri</i> pătrați	127
27. La uman	131
28. Când oasele se odihnesc singure, când nu	139
29. Respirație cu gramofon	142
30. Cum pedala Singer bagă boala în om	146
31. Cum trece timpul, așa trec unul pe lângă altul.	153
32. Haltă între morți	160
33. Din vis în Ștefan cel Mare. La Pionieri.	163
34. Zi mohorâtă la aparatul de radio	169
35. Seară de film la Grădina de Vară.	176
36. Viața e o cameră obscură	182
37. Nevroze cu film la Râmnicu Sărat	188
38. Cum întâlnești singurătatea ca pe o zi de drum	195
39. Podul de fier, de la apus la răsărit.	200
40. Alte nevroze, cu parfum de epocă și vânt	207
41. Spre anii '80, în calupuri mici	212
42. Dincolo de amintiri, mestecenii și o conversație.	219
43. Trupurile nu mai au suflet?	227
44. Întâlnire cu matricola 51; anchetă în mormânt	234
45. Timpul stă și în cursa de Gugești	241
46. Uscați în album. Oameni vechi	246
47. Coadă era o hală de fabrică ambulantă	254
48. Taifasul se strică	259
49. Un tipar pentru moarte	264
50. Scenă în relief; o declarație cât mersul pe loc	268
51. Trai la bucată	275
52. Cele patru clopote, vântul și Negoiașă	282
53. Scenă domestică	287
54. Lumină scurtă	289
55. La Miliție ca la Miliție și acasă	292
56. Nesomn cu pălărie și violoncel	297
57. Gând spânzurat odată cu trupul.	301
58. Rețetă cu carne, sare, apă și capăt de drum.	305
59. S-a îndoit în propria voce că nu e a lui	310

1. Nu se termină lumea la Nifon, începe filmul

Mihăiță a simțit că și aerul este mort. Ca în capelă, și-a zis, în fața asistentei, care se încheia la halat. Trebuie că vrea să mă zidească. Și l-a prins o moleșeală ca plumbul. În salon totuși neoanele făceau pânze mișcătoare atât pe tavan, cât și pe peretele din față. Și aici domnește izolarea dacă m-au lăsat numai cu studentul. De ce-o fi amuțit? Aștia vindecă după manual de tortură dacă te suprimă așa, atârnat în tavan. Adevărat, umbrele celor doi se proiectau invers, cu brațele învinețite la încheieturi. Din perfuzii furtunurile veneau spre trupuri tot spânzurate, ca să vezi! Ce a trăit în urmă cu decenii este ca și când ar fi ieri. Noroc că stă și domnul Mihalache cu mine, își spune Mihăiță, dacă tot a fost dușman al poporului și a uneltit împotriva regimului. Așa scrie în fișa aia de caracterizare. Îți citesc pe față neputința, Mihăiță, dar nu erai decât un adolescent de Râmnic, cum să vezi calvarul și să-l poți depăși? Ei, dacă ai povesti mai rar, Mihalache, poate aș scăpa și eu cu viață. Dar tu ai fost eliberat, Mihăiță. Lupu a spus că tremură așchia asta de când l-am ridicat. Miti Cișmigiu Leonte, loctiitorul, și el că deținutu' e de Săpoca, tovarășe Comandant. Afară era frig și în frig Mihăiță a mai fost lovit o dată. Cu Afumatu de față. Numai așa, ca să nu treacă frica prea repede. Și frigul. De atunci a început spânzuratul, care nu s-a oprit nici în noaptea de câțiva metri pătrați la doamna Miron. S-a oprit pe frânghie, Mihăiță. Doar pentru ea, eu am stat în timpul anchetei complet gol, era o formalitate. Era batjocură, Mihăiță. Spuneau că pentru faptele noastre. Care, că ai jucat mingea până sub

Vișinoiu, ieșit în mărime naturală pe peretele alb: În tot cazul venea organele de Securitate... nu se putea până nu venea... nu... se-ngropa până... era situația că mortu' n-avea legături cu familia... nu-mi aduc aminte... io... comunicam să fie-ngropat... ei n-avea voie să-ntrebe cum îi cheamă... dosarele nu era cu ei... numa' ce venea Securitatea... io... atâția ani și... mureau de la... cică nu au tratament... nici vorbă... mai era etatea... deci de vârstă.

...ia vântul cu el în față și dispare, iar jurnalista zice că bătrânelul e hărțuit. Fata nu apare în cadru când i se aude replica în direct. Lumea din sală se uită la numerele de pe ușile deschise. Cineva spune că pușcăria asta mai stă în picioare datorită lor. Sunt rezistente. Altfel, în ele doar vizetele par cumiști, așa, închise. Aici nu trece timpul nici azi, Mihăiță. Dar Mihăiță vrea să le spună vizitatorilor să urce la etaj, acolo sunt numerele mari. De fapt, oameni. Se aude o ploaie mocănească, exact la timp să plece și ultimii curioși. Portarul îi conduce, cum ar fi cu morții, la poartă. Afumatu latră la timpul lui. Se anunță că ședința următoare e a doua zi. Mihăiță își duce mâna la barbă. Vede cum se închide sala de judecată, mai ales aerul. Pereții au în ei mirosul vechi de hoit, Mihalache. Și de la produse alterate, Mihăiță, pușcăria a fost depozit mult timp. O vrabie gângurește la fereastră că vine și ea mâine. Din oficiu, spune. A doua zi se face chiar în următoarea imagine, cu iasomia din curtea închisorii înflorită. Mihăiță e luat prin surprindere. Intră cu toții în interior. El se așază chiar lângă Bătrân, care nu e decât Vișinoiu. Ce mai e nevoie de mine, e suficient dosaru', i se adresează. Nu mă recunoaște, își spune Mihăiță și se retrage.

Furtunul s-a desfăcut și asistenta intră în film ca să-l pună la loc. Nu e nicio problemă, Mihăiță, dar să nu ajungi în anexă dacă te mai smucești. Vișinoiu – că era și un doctor... la Râmnicu Sărat, acolo... să vină Ștefania... știe arhiva... și înscrisuri... nu pot să vorbesc, nu... nu că n-aș vrea... nu că vreau să fac oareșce... da' tata a murit... eu

nu m-am născut... m-a înfiat o familie și de la fântână până pe deal tot slugă și slugă am fost și în casă... nu fac io circ... și am vorbit... m-au luat la armată și eram om... făceam cursuri pe coli de hârtie velină... și... și un creion chimic.

La prezidiu apare o femeie cernită, așază ciocănelul pe dosar: Dorește domnu' Vișinoiu să declare ceva, Domnu' Vișinoiu nu dorește, nu pot să vorbesc... am spus... ce am... nu am alte vorbe decât nu-i adevărat... asta e poziția mea. Noi întrebăm dacă dumneavoastră doriți să vă adresați martorilor. Eu pot, dar atunci nu erau... Nu atunci. Ar fi Ștefania de la Sfat. Nu se prezintă, e în spital. Da' tot nu dau declarație... dau la alt termen... nu că nu vreau. Am înțeles, ne vedem pe 27. Pe 27 am oră la dentist. Domnul Vișinoiu hotărăște. Domnu' Vișinoiu nu... nu că nu viu, da'... Și vă prezentați cu avocatul din oficiu! Io i-am zis fetei... era în robă... umblă la ferestre... 's oblonite toate... ea că nu umblă nimenea.

Apare primul desen cu prezidiul și femeia în picioare între două steaguri. Este și privirea încordată a lui Vișinoiu, dedesubt. De la prezidiu nu se vede încruntarea, își spune Mihăiță. Nu se vede dacă se înghesuie în colț biroul Comandantului. O cameră de filmat redă mâna acuzatului, care se ridică și atât. E doar o tergiversare, își spune Mihăiță. Apare și desenul cu Vișinoiu la birou. E mai tânăr. Prezent, spune Comandantul. Și e înghesuit pe culoar, dă un pumn în microfon. Pe mă-ta, zice. Timpul trece pe lângă grup. De data asta pumnul înlemnește în desen.

Pe perete nu apare nimic un timp. Mihăiță întinde mâna liberă pe noptieră să ia un măr. Îl mănâncă absent. Mărul nu apare în film și îi pare rău. E măr gutui. Ar trebui să fie și liliacul mov de la fereastra doamnei Miron. Se uită la burnița de afară. Moțăie. Deodată se trezește. Domnu' Vișinoiu nu regretă? Nu... nu-s probe... respectam regulamentu'... nu... drepturile... nu eram de capu' mieu... nu era pușcăria mea... poți fi sigur. Domnul Vișinoiu știe

că era o Constituție? Domnu' Vișinoiu, răspunde Vișinoiu, știe din 1948... nu pot fi vinovat... nu poate fi singur... era hotărâri... cum să intervină... am nume... gardieni... poliști... ce era să facă Vișinoiu? Vă e cunoscută lista lor? Sigur, dacă mi-a dat-o cineva... lucrează în arhiva MAI... de acolo de unde lucrează fata. Cine? Cine a scris? Domnu' Vișinoiu, cunoașteți pe Lupu Vasile? Mă gândesc. Gândiți-vă acum. Nu. Nu l-ați cunoscut? Nu pot să vorbesc... nu am... de unde. Pe doctorul... Nu cunosc... de unde-i luați? Numele sunt pe listă. Așa e, am uitat... nu știu. Periețeanu? Nu știu, a murit? Radu Bucura? Da... aproape... a fost demult... nu spun nimic. Dobrin Ghizuran? Nu. Zamfir Ionică? Da, parcă... nu-l rețin. Alte nume se dau, pe rând, pe ecranul din sală. Vișinoiu le citește tare și pune cu efort semnul întrebării. Nu pot... a trecut ani... n-am mai scris... Dar numele Miti Cișmigiu Leonte vă e cunoscut? Normal, era mâna dreaptă... nu țin bine minte.

Cineva stinge și aprinde neoele pe hol. Iar o să se miște lumea, își spune Mihăiță. Și ei spun că asta e doar proiecție! Urmărește atent cum salcâmi înfloresc chiar atunci pe perete. Ca la microscop! Apar și câteva imagini din curtea pușcăriei. Pavilionul stă într-o parte, dar celularul e tribunal și Mihăiță se așază mai bine să vadă urmarea. Vișinoiu trece la biroul lui în cămașă cu mânecă scurtă. Prezidiul este mai sus. Judecătoarea apare, din nou cernită. Din cauza ei lui Mihăiță i se pare că se află la înmormântare. Și martora: Nu pot confirma cu certitudine, fratele meu a stat mai mult la izolator, doamnă judecător. Cu replica asta femeia s-a retras. Mihăiță se duce în spațele lui Vișinoiu. După cum e îndoit, nu mai are destule zile pentru condamnare, își zice. Ce mă interesează, tocmai spunea acuzatul... nu mă interesează. E mutat în fața ecranului din sală, adus pentru altă proiecție. Mihăiță se bucură că nu mai e în salonul de lângă asistente. Ce bine, dau și alt film! Domnu' Vișinoiu vede de acolo? Întrebă judecătoarea. Domnu' nu e interesat, răspunde Vișinoiu.

Pe ecran apare o cruce de marmură, încadrată. Parcă scrie, cu încetinitorul: Aici odihnesc osemintele lui Mihalache. Vișinoiu că n-am nimic de raportat... nu recunosc... l-am dus... a fost ordin... Nicolski... l-am luat de la Râmnic... da... eram șef la Giurgiu. La Miliție, madamă! Ai grijă unde ești și răspunde la întrebări. Nu... nu pot. Unde sunt osemintele? La Topoloveni... a fost de la structuri... de la Direcție... nu că eram cineva... eram șef de Miliție... normal... am fost Comandant... normal... nu dau declarație. Și înțepenește timp de câteva cadre. Sunt ce sunt, spune, ce vrei? Pe ecran apare: Sunt ce sunt. Mi-am făcut treaba... de ce... c-am deranjat niște deținuți?

Desenul următor este fără martori. Se vede, apoi, interiorul pușcăriei, cu pereți jupuiți și amenințatori. Pe culoar trece o găină, care se trezește singură și o ia înapoi. Paznicul se scuză. De obicei nu avem vizitatori până la 10 și mai sunt alimente expirate prin colțuri, știți dumneavoastră. Ședința reîncepe, Mihăiță aude foșnetul hârtiilor din dosar. Doctorul stătea în fața patului și îl privea. Îl privea ca pentru prima dată și asistenta. Apoi, că e din ce în ce mai neliniștit, domnule doctor, nu-și mai face efectul nici medicația. Doubleaz-o! Daaa? Să nu-l adoarmă de tot. Eu răspund. Și trece la student. Dumneata? Vorbește mereu de unu', Mihalache, domn' doctor. De cine? De oseminte. Au, ce faci, voiam să-ți fac externarea și vii cu aiureli? Nu sunt aiureli, doar e la un pas de mine. Cine? Mihalache. Bine, vedem mâine cum te simți. Nu eu, domnule doctor, Mihăiță. Asistenta îi face semn, din spatele medicului, să tacă. Salonul rămâne în lumina chioară a neanelor. La fereastră, ceața pune hârtie creponată.

Noaptea a stat mai mult pe ziduri. Mihăiță a crezut că din cauza neanelor, dar tocmai ele făceau peretele viu. Proiectau lumini și umbre care săpau în zilele de izolare din celulele deschise. Diaconescu bătea mereu în perete, vorbea Vișinoiu unui apropiat. Cu Mihalache nu o dată am discutat cu el, da' n-a vrut și l-am îngropat și dezgropat.

Erau și alții scoși din întuneric. Numai Pogoneanu, că veți răspunde pentru toate. Și ce... moartea vine așa de încet... ce? Vișinoiu se ridică în picioare. Reverul hainei e îndoit. De ce sunt singur aicea, am fost sute. Să se lămurească! Să răspundă toți! N-am nimic împotriva. Tot am făcut la ordin, criminalilor!

Pe ecranul din sala de judecată apare seara. E chiar deshumarea lui Mihalache. Un șanț proaspăt săpat în marginea cimitirului. Ia uite, Școala Ajutătoare a rămas în picioare! Mai rău e de pușcărie acuma! Vișinoiu rămâne singur cu groapa. Și singurătatea nu are înlocuitori. Se uită în ea ca în pușcărie. Aoleo, se macină, cărămidă cu cărămidă! E fără suflet? Ca morții! Da... nu... nu crede... da... era ploaie afară... nu răspund... nu... am hârtia la mine... am aplicat hotărârile... nicio rudă... să nu fie ziua în care m-am născut... De ce-a murit? De moarte bună, doamnă. Fără aprobare? se aude întrebarea din off. Nu... da... cerea fără sare... ce vorbiți... nicio minte nu poate așa ceva... ce... am primit dosaru', săracu' Mihalache, n-a avut zilele la el!

Spinarea lui Vișinoiu, îndoită. Se uita la proiecția de pe ecranul din față. Acolo e mai tânăr, Comandant! Ce dau ăștia e scamatorii. Nu mă interesează! Domnu' Vișinoiu recunoaște groapa comună? Nu, nu, îi îngropa individual, doamnă judecător, nu murea în comun. Nu? Da... nu știu... nu-mi amintesc în fiecare zi... eu toată viața...

Mihăiță simte mâna asistentei la încheietura mâinii. Îi ia pulsul? E bine azi, domnule doctor. Continuăm tratamentul, spune doctorul, grăbit să prindă mașina de Buzău. Se aude când coboară scările pe cealaltă parte a pavilionului. Iar o să fie sâmbăta și duminica doar asistenta pe salon. Afară nu mai plouă. Respirația studentului e un șuierat. Mihăiță se rotește să-l vadă. Față de șobolan, își spune. Șobolanul salută și îl urmărește, la rândul lui, cu privirea. Pe peretele din față apare deodată un desen cu o bucată din sala tribunalului. Se vede ușa de intrare exact

din spatele judecătoarei. Intră o văduvă, după port. Vișinoiu e la locul lui, bătrân din cauză că seamănă cu vrabia înghețată de la fereastră. Iar vii așa? o întreabă. A spus că nu poate să se prezinte, domnule Vișinoiu. Deci renunțăm la martor, spune Vișinoiu. Deci te-ai dus la Jilava, acolo e arhiva. Acolo nu se intră. Dacă e Direcția, cum să intre care cum vrea, domne? Atunci plec. Încruntarea rămâne pe locul lui Vișinoiu, singură. Din greșeală se uită la văduva martor. Parcă e foamea! Tresare. Da' nu mă interesează, e a lu' Pogoneanu sau Arnăutu. Sau Borcea? Oho, nebuni, numai niște nebuni ca ei... ordinu' e ordin. Se oprește din gând. Își duce mâinile la spate. În locul încruntării, un zâmbet înghețat. Mihăiță vrea să-l smulgă și trage perfuzia. Baioneta, spune, baioneta! E noapte, Mihăiță, stai liniștit, îi strigă studentul. E în film? Nu e niciun film, nu se mai filmează, Mihăiță. Nu, că s-a întrerupt. Sunt camerele video, Mihăiță.

Studentu' nu vede, își spune Mihăiță cel sărac cu duhul. Nu vede tribunalul de pe cheiul Dâmboviței. Frunze moarte pe pod. Un sloi de gheață i se înfige în piept. Vrea să-l tragă afară. Se făcea coșciug... cu doi cai la căruță, aude dintr-odată vocea lui Vișinoiu. Privește peretele. Vișinoiu că de ce e cearșafurile ude, ce-ți permiți față de Dumnezeu, mă? Ia mâna! Mâna e grea. Și dantura lui Vișinoiu fără dinți! Te trimit jos, la laborator! Să vezi tu instrumente acolo! Astea slujesc pe Dumnezeu, bă! Io îs ăla. Nuuuu, se zbătea Mihăiță, nuuu! Noaptea de sâmbătă spre duminică era aproape pustie. Studentul lăsase cearșaful mototolit pe pat. Noaptea avea să pătrundă adânc în Mihăiță. N-a reușit s-o scoată, deși a luptat. Nu visez, și-a spus, cu studentul deasupra. Îi pârâiau oasele. Doamne! Schimbat la chip, studentul repeta: În numele tatălui, în numele tatălui! Și Mihăiță au, rămân în film așa, cu cleștele în gât. Și întinde mâinile spre Sfinții din zid, săpați în rugăciune. N-a mai fost timp pentru vreo părere de rău. Asistenta de